

Številka: 350-42/2022-2 (256)
Ljubljana, dne 29. 6. 2022

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE
DIREKTORAT ZA JAVNO ZDRAVJE
Štefanova ulica 5
1000 Ljubljana

Zadeva: Mnenje o verjetnosti pomembnejših vplivov plana na okolje za segment zdravje ljudi k osnutku plana Občinski podrobni prostorski načrt Majer – stanovanjska soseska in Majer – nova pozidava, v enotah urejanja prostora ČR_10/7 in ČR_10/8, Občina Črnomelj

Skladno z vašo vlogo št. 350-70/2022-2 z dne 2. 6. 2022 vam posredujemo mnenje po 110. členu Zakona o urejanju prostora (Ur. l. RS, št. 61/17, 199/21 – ZUreP-3 in 20/22 – odl. US) za segment zdravje ljudi k osnutku plana Občinski podrobni prostorski načrt Majer – stanovanjska soseska in Majer – nova pozidava, v enotah urejanja prostora ČR_10/7 in ČR_10/8.

Zahtevek za izdelavo mnenja izvira iz poziva Občine Črnomelj, št. 3500-0029/2021-38 z dne 24. 5. 2022, ki je bil kot nosilcu urejanja prostora posredovan Ministrstvu za zdravje in je bil priložen vaši vlogi.

Vloge za izdelavo konkretnih smernic nismo prejeli.

V pregled za izdelavo mnenja smo prejeli naslednjo dokumentacijo objavljeno na spletni povezavi <http://oppn.crnomenj.si>:

- Odlok o občinskem podrobnem prostorskem načrtu Majer – stanovanjska soseska in Majer – nova pozidava, v enotah urejanja prostora ČR_10/7 in ČR_10/8; faza: osnutek; izdelovalec: SAPO, d.o.o., Ulica pod lipo 15, 8340 Črnomelj; št. projekta: OPPN-3/2021; datum: maj 2022.

Kot izhodišče za izdelavo mnenja smo uporabili naslednjo zakonodajo in kriterije:

- Drugi odstavek 4. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 91/07, 76/08, 62/10 – ZUPJS, 87/11, 40/12 – ZUIF, 21/13 – ZUTD-A, 91/13, 99/13 – ZUPJS-C, 99/13 – ZSVarPre-C, 111/13 – ZMEPIZ-1, 95/14 – ZUIF-C, 47/15 – ZZSDT, 61/17 – ZUPŠ, 64/17 – ZZDej-K, 36/19, 189/20 – ZFRO in 51/21, 159/21, 196/21 – ZDOsk, 15/22 in 43/22).

- Uredba o merilih za ocenjevanje verjetnosti pomembnejših vplivov izvedbe plana, programa, načrta ali drugega splošnega akta in njegovih sprememb na okolje v postopku celovite presoje vplivov na okolje, Ur.l. RS, št. 9/2009 in 44/22 – ZVO-2.
- Uredba o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje (Uradni list RS, št. 51/14, 57/15, 26/17, 105/20 in 44/22 – ZVO-2).
- Kriteriji za ugotavljanje sprejemljivosti planov s stališča pristojnosti varovanja zdravja ljudi pred vplivi iz okolja v postopkih celovite presoje vplivov na okolje (Verzija 2), ki so objavljeni na spletni strani Ministrstva za zdravje (<http://www.mz.gov.si/>).

1 MNENJE O VERJETNOSTI POMEMBNEJŠIH VPLIVOV PLANA: VERJETNI POMEMBNI VPLIVI NA ZDRAVJE IN POČUTJE LJUDI

1.1 MNENJE O VERJETNEM POMEMBNEM VPLIVU NA ZDRAVJE LJUDI:

Na podlagi podatkov o značilnostih plana, podatkov o značilnostih vplivov in območij, ki bodo verjetno prizadeta zaradi vplivov plana ter podatkov o pomenu ranljivosti območij, ki bodo verjetno prizadeta ocenjujemo, da izvedba plana Občinski podrobni prostorski načrt Majer – stanovanjska soseska in Majer – nova pozidava, v enotah urejanja prostora ČR_10/7 in ČR_10/8, v obliki in obsegu kot je to opisano v osnutku plana, verjetno ne bo imela pomembnega vpliva na zdravje in počutje ljudi.

1.2 OBRAZLOŽITEV

Rezultati preveritve pričakovanih vplivov na okolje, ki jih bo glede na

- značilnosti plana,
- značilnosti vplivov in območij, ki bodo verjetno prizadeta zaradi vplivov plana
- pomen in ranljivost območij, ki bodo verjetno prizadeta

povzročila izvedba obravnavanega plana in imajo lahko vpliv na zdravje in počutje ljudi, so pokazali, da spremembe posameznih sestavin okolja (kakovost zunanjega zraka, obremenjenost okolja s hrupom, nastajanje komunalnih in onesnaženih padavinskih odpadnih voda, kakovost površinskih in podzemnih voda, oskrba s pitno vodo, ravnanje z odpadki) v obliki in obsegu kot je to opisano v osnutku plana verjetno ne bodo tolikšne, da bi lahko pomembneje vplivale na zdravje ljudi.

1.2.1 ZNAČILNOSTI IZHODIŠČ

a) Splošno o planu

Potreba po pripravi OPPN izhaja iz pobude lastnikov zemljišč v enotah urejanja prostora ČR_10/7 in ČR_10/8, da se zemljišče aktivira za potrebe gradnje stanovanjske soseske. Območje se nahaja v bližini mestnega jedra Črnomlja in predstavlja pomembno območje za razvoj bivanja.

Območje leži na jugovzhodnem delu naselja Črnomelj, v bližini mestnega jedra, ob južnem vstopnem delu v mesto, severno od regionalne ceste III. Reda Črnomelj – Dolenjci, št. 1179 in vzhodno od lokalne ceste R3 660 – Črnomelj – PC Majer. Območje je veliko 58.361 m². V mejo območja je smiselno vključen tudi del območja med OPPN in regionalno cesto, ki obsega približno 900 m².

Z OPPN se na območju Majer – stanovanjska soseska in Majer – nova pozidava načrtuje ureditve:

- Načrtovanje območij stanovanj – 45 novih parcel za gradnjo stanovanjskih objektov,
- Umestitev zelenih površin in ureditev gospodarske infrastrukture.

b) Ugotovitve v zvezi s planom

Južno od območja OPPN poteka regionalna cesta R3/660-1179 (Črnomelj-Dolenjci), na katero se območje OPPN navezuje. Zahodno od območja OPPN poteka lokalna cesta LK 054051 (R3 660 -

Črnomelj – PC). Preko območja OPPN poteka javna pot JP 554271, katero se deloma uporabi za prometno omrežje znotraj območja OPPN.

Neposredna okolica območja OPPN in delno tudi območje OPPN je komunalno opremljena.

- Radon:

Območje občine Črnomelj je prepoznano kot območje z možnostjo večje izpostavljenosti radonu¹ v zaprtih prostorih.

- Viri pitne vode:

Območje predvidenega plana se ne nahaja na vodovarstvenem območju, prav tako na območju ali v neposredni bližini ni izdanih vodnih dovoljenj za oskrbo s pitno vodo.

OPPN se nahaja na območju Vodnega telesa podzemnih voda DOLENJSKI KRAS (šifra vodnega telesa: SIVTPODV1011), ki je zaradi kraških in skraselih značilnosti prvih dveh vodonosnikov in razpoklinskih značilnosti prvega in tretjega vodonosnika zelo ranljiv za posledice različnih virov onesnaženja, zaradi česar so lahko ogroženi vodni viri za oskrbo s pitno vodo, tudi v več deset km oddaljenih predelih.

1.2.2 ZNAČILNOSTI VPLIVOV IN OBMOČIJ, KI BODO VERJETNO PRIZADETA ZARADI VPLIVOV PLANA

a) Značilnosti vplivov

Pomembnejših vplivov na okolje, ki bi v zvezi z izvedbo plana lahko vplivali na zdravje ljudi, nismo evidentirali.

b) Značilnosti območij, ki bodo verjetno prizadeta

Območij, ki bodo zaradi vplivov plana na okolje verjetno prizadeta, nismo evidentirali.

1.2.3 POMEN IN RANLJIVOST OBMOČIJ, KI BODO VERJETNO PRIZADETA

Območij, ki bodo zaradi vplivov plana na okolje verjetno prizadeta, nismo evidentirali.

1.3 POJASNILA V ZVEZI Z OCENJEVANJEM VPLIVOV NA ZDRAVJE LJUDI:

Izhodišča, ki so bila uporabljena za mnenje o verjetnem pomembnem vplivu na zdravje ljudi, so naslednja:

- Odločitve o sprejemljivosti vplivov na zdravje temeljijo na mejnih vrednostih za onesnaženost okolja, ki so določene z veljavno slovensko zakonodajo s področja okolja (npr. za onesnaženost zraka, hrup v naravnem in življenjskem okolju, kakovost pitne vode, itd) ter drugih nacionalnih predpisih s področja ravnanja z okoljem, ki določajo mejne vrednosti, pravila ravnanja in podobno (npr. predpisi s področja urejanja emisij v vode in zrak, ravnanje z odpadki, itd.).
- V primeru presoje vpliva hrupa na zdravje in počutje ljudi pri oceni smiselno upoštevamo tudi smernice Svetovne zdravstvene organizacije iz leta 2018.
- Navedba v mnenju »da izvedba plana/posega verjetno ne bo imela pomembnejših vplivov na zdravje ljudi« pomeni, da stopnja tveganja za zdravje ljudi najverjetneje ne bo večja, kot

¹ Uredba o nacionalnem radonskem programu (Uradni list RS, št. 18/18, 86/18 in 152/20)

je zajeta v mejne vrednosti, ki so določene z okoljsko zakonodajo. Vendar: skladnost z mejnimi vrednostmi ne pomeni nujno, da ni zdravstvenih učinkov.²

- Pri izdelavi mnenja smo upoštevali tudi, da bodo izvajalci del in upravljavci posega v času življenjske dobe posega (gradnja, obratovanje, odstranitev) spoštovali pripadajočo veljavno okoljsko zakonodajo in drugo pripadajočo zakonodajo, ki je namenjena varovanju zdravja ljudi.

2 KONKRETNE SMERNICE

2.1 ZRAK

Zaradi zmanjšanja onesnaževanja zraka se za ogrevanje prednostno načrtuje priključevanje stavb na sisteme daljinskega ogrevanja.

Pri vseh vrstah ogrevanja imajo prednost energetski viri, ki manj onesnažujejo zrak (alternativni viri, zemeljski plin, utekočinjen naftni plin, kurilno olje).

Na območjih stanovanj se načrtuje prepoved tistih dejavnosti, ki povzročajo emisije v zrak iz tehnoloških procesov.

Na območjih stanovanj se načrtujejo območja, kjer je dovoljen zgolj lokalni promet in dostava blaga ter tehnike za umirjanje prometa.

V fazi gradnje je treba izvajati ukrepe za preprečevanje prašenja. Smiselno naj se uporabijo določila Uredbe o preprečevanju in zmanjševanju emisije delcev iz gradbišč, Uradni list RS, št. 21/11, 197/21 in 44/22- ZVO-2.

2.2 HRUP

Če se območje OPPN ureja kot mirno stanovanjsko območje, potem predlagamo, da se za to območje dopoli II. stopnja varstva pred hrupom. To bi bilo tudi skladno s Smernicami svetovne zdravstvene organizacije o okoljskem hrupu (WHO, 2018).

Nova stanovanjska soseska ne predstavlja pomembnejšega vira hrupa za okolico. Je pa pomembno, da se previdno umeščajo v prostor toplotne črpalke in prezračevane naprave, ki povzročajo hrup, ki je lahko v mirnem okolju in še posebej v nočnem času zelo moteč. Predlagamo torej previdnost pri postavitvi stavb in izbiri lokacij za omenjene naprave.

2.3 VODE

Prostori in mesta, kjer se bodo med gradnjo, obratovanjem in opustitvijo pretakale, skladiščile, uporabljale nevarne snovi, njihova embalaža in ostanki, vključno z začasnim skladiščenjem nevarnih odpadkov (npr. motorna goriva, olja in maziva, pesticidi) morajo biti urejeni kot zadrževalni sistem - lovilna skleda-, brez odtokov, neprepustna za vodo, odporna na vse snovi, ki se v njej nahajajo, dovolj velika, da zajamejo vso morebiti razlito ali razsuto količino snovi oziroma tekočin.

V enakem smislu zadrževalnega sistema je treba zagotoviti tudi zajem požarnih voda, kadar obstaja kakršna koli verjetnost onesnaženja požarnih voda (posledično tudi površinskih in podzemnih voda ter tal) z nevarnimi snovmi.

Prometne cestne, manipulativne in intervencijske površine in površine mirujočega prometa (npr. parkirišča) morajo biti utrjene, odvajanje onesnaženih padavinskih odpadnih voda s teh površin mora biti urejeno preko zadrževalnikov, usedalnikov, lovilnikov olj.

² United Nations, Economic and Social Council, Economic Commission for Europe: Draft guidance on assessing health impacts in strategic environmental assessment. Working Group on Environmental Impact Assessment and Strategic Environmental Assessment. Ninth meeting, Geneva, 9–11 June 2020, ECE/MP.EIA/WG.2/2020/7

2.4 ZELENE POVRŠINE

Zelene površine je treba načrtovati tako, da omogočajo zdrav življenjski slog in krepitev zdravja. V okviru obravnavanega plana je v ta namen treba na primeren načrtovati:

- a) Zelene površine v stanovanjskih območjih
 - Zelene površine v območjih s pretežno eno- in dvostanovanjskimi stavbami
 - Zelene površine v območjih s pretežno večstanovanjskimi stavbami

Podrobnejši napotki za načrtovanje so dosegljivi na spletni povezavi

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MOP/Dokumenti/Prostorski-red/zeleni-sistem.pdf>

Pri načrtovanju zelenih površin je treba upoštevati tudi priročnik za načrtovanje zelenih površin za spodbujanje telesne dejavnosti in zdravega življenjskega sloga Ven za zdravje, dosegljiv na spletni povezavi

<https://www.dobertekslovenija.si/wp-content/uploads/2020/02/Ven-za-zdravje-priro%C4%8Dnik.pdf>.

2.5 SVETLOBNO ONESNAŽEVANJE

Razsvetljava cest in javnih površin, poslovnih stavb, ustanov, fasad, naj se načrtuje tako, da osvetljenost, ki jo povzroča na oknih varovanih prostorov, ne bo presega mejnih vrednosti, ki so za tovrstne prostore predpisane v skladu s predpisom, ki ureja svetlobno onesnaževanje.

2.6 OSONČENOST

Območja stanovanj se v zvezi z osončenjem načrtuje tako, da so za stanovanjske stavbe izpolnjene zahteve iz slovenskega standarda, ki ureja svetlobo v notranjih prostorih³. Ta med drugim navaja, da naj ima v stanovanju vsaj en bivalni prostor osončenje, ki na sredi okna tega prostora traja štiri ure dnevno.

Območja stanovanj se načrtuje tudi tako, da je osončenost stanovanjskih stavb zagotovljena najmanj v obsegu kot ga zahteva tehnična smernica, ki ureja učinkovito rabo energije v stavbah⁴. Smernica med drugim zahteva, da mora biti sončnemu sevanju izpostavljena površina zunanjega ovoja stavbe osončena od povprečne višine 1 m nad terenom navzgor, v času:

- zimskega solsticija (21. 12.) najmanj 2 uri, upošteva se horizontalna projekcija vpadnega kota sonca v območju $\pm 30^\circ$ odstopanja od smeri jug,
- ekvinokcija (21. 03. in 23. 09.), najmanj 4 ure, upošteva se horizontalna projekcija vpadnega kota sonca v območju $\pm 60^\circ$ odstopanja od smeri jug,
- poletnega solsticija (21. 06.) najmanj 6 ur, upošteva se horizontalna projekcija vpadnega kota sonca v območju $\pm 110^\circ$ odstopanja od smeri jug.

2.7 PRILAGAJANJE POTREBAM OSEB Z ZMANJŠANIMI MOŽNOSTMI (invalidi, starejši, otroški vozički)

Načrtuje naj se:

- ureditev javnih površin in infrastrukture brez arhitektonskih ovir za osebe z različnimi oblikami zmanjšanih zmožnosti, otroške vozičke (osebe z zmanjšanimi gibalnimi zmožnostmi, starejši),
- mesta za počitek (npr. klopi, igrala za otroke),
- nizke dovolj široke neдрseče pločnike,
- starejšim in invalidom prijazne stavbe,

³ SIST DIN 5034-1:1997 Dnevna svetloba v notranjih prostorih - Splošne zahteve

⁴ Tehnična smernica TSG-1-004:2010 Učinkovita raba energije

- druge tovrstne ukrepe.

Določen delež (npr. 10 %) novih stanovanj se načrtuje tako, da so stanovanja dostopna z invalidskimi vozički ali, da jih je možno enostavno tako preurediti.

Večnadstropni stanovanjski objekti se načrtujejo tako, da je vsako nadstropje dosegljivo z dvigalom zadostne velikosti, da lahko sprejme voziček prve pomoči.

Območja stanovanj se načrtujejo tako, da je omogočen lahek dostop do trgovin z živili.

2.8 PRILAGAJANJE PODNEBNIM SPREMEBAM

Za prilagajanje podnebnim spremembam se načrtuje:

Obvladovanje visokih temperatur

- a) Ukrepi na nivoju stanovanjskih območij:
 - Mreža zelenih koridorjev, manjših odprtih površin, obcestnih dreves ter zelenih streh in sten, ki imajo učinek evaporativnega hlajenja in nudijo senco hišam;
 - Načrtovanje ribnikov, javnih kopališč in privatnih bazenov za kopanje, fontan;
 - Orientacija stavb in ulic na način, da zmanjšujejo akumulacijo sončne toplote in omogočajo boljšo prevetrenost tudi z lahnim vetrom;
 - Načrtovanje »hladnih materialov« za utrjevanje cest in velikih parkirišč, da se poveča refleksija sončnih žarkov (treba pa je upoštevati problem bleščanja) ali načrtovanje materialov, ki povečajo permeabilnost padavin v tla, kar poveča učinek hlajenja zaradi evaporacije;
 - Načrtovanje mreže »hladnih« streh iz svetlo obarvanih materialov, ki zmanjšujejo akumulacijo sončne toplote in zmanjšujejo potrebo po dodatnem mehanskem hlajenju.
- b) Ukrepi na nivoju stavb
 - Zasaditve, ki senčijo stavbe in napredne zasteklitve, ki zmanjšujejo akumulacijo sončne toplote;
 - Načrtovanje uporabe materialov, ki preprečujejo penetracijo toplote vključno z uporabo »hladnih« gradbenih materialov ter zelenih streh in zelenih sten;
 - Načrtovanje inovativne uporabe vode za hlajenje vključno z uporabo talne in površinske vode;
 - Načrtovanje mehanskega hlajenja vključno s toplotnimi izmenjevalci in klasičnimi klima napravami.
 - Načrtovanje pokritih pločnikov (arkad), ki nudijo senco in zaščito pred padavinami
- c) Drugi splošni ukrepi
 - Na vseh javnih površinah predvsem pa na območjih centralnih dejavnosti, zelenicah, parkih in površinah namenjenih športu in rekreaciji, se načrtujejo pitniki.

Ukrepi za obvladovanje poplavnega vala ob močnih nalivih

- Načrtovanje prostorov za razlivanje in začasno zadrževanje koničnega odtoka ob nalivih npr. območja zelenih površin, večja parkirišča, športna igrišča;
- Preusmerjanje površinskega koničnega odtoka od občutljivih objektov;
- Načrtovanje sonaravnih sistemov za odvodnjavanje kot npr. porozne utrjene površine, peščene in zatravljene površine, ponikovalne površine v parkih in na drugih zelenih površinah;
- Uporaba zelenih površin in zelenih streh za zmanjšanje in upočasnitev površinskega odtoka;
- Načrtovanje smeri površinskega koničnega odtoka, da voda pri močnem naliivu lahko odteče brez da bi ogrozila ranljiva območja kot so npr. območja stanovanj in objekti večje občutljivosti (vrtci, šole in druge vzgojno varstvene ustanove, bolnišnice in druge zdravstvene ustanove, domovi za starejše, zdravilišča)

Ukrepi za upravljanje z zalogami vode

- Načrtovanje uporabe očiščene odpadne vode za zalivanje, namakanje in za splakovanje stranišč;
- Načrtovanje uporabe neonesnažene padavinske odpadne vode s streh za splakovanje stranišč in za rabo za zalivanje in namakanje;
- Podzemno skladiščenje padavinske odpadne vode za uporabo (zalivanje, namakanje) v sušnih obdobjih (evaporativno hlajenje).

2.9 VAROVANJE PRED NEIONIZIRNIMI SEVANJI: RADON

Območje občine Črnomelj je prepoznano kot območje z možnostjo večje izpostavljenosti radonu⁵ v zaprtih prostorih, zato je treba gradnjo objektov (stanovanjske stavbe, šole, vrtci, nastanitvene kapacitete za potrebe zdravstva, domovi starejših občanov in podobno) načrtovati na način, ki bo preprečeval vstop radona v stavbo.

Pri gradnji je treba upoštevati Smernice za gradnjo radonsko varnih novih stavb novogradenj⁶.

Pripravili:

za Andrej Uršič, univ. dipl. biol. SONJA JERAM
Digitally signed by SONJA JERAM Date: 2022.06.29 07:27:01 +02:00

dr. Sonja Jeram, univ. dipl. biol. SONJA JERAM
Digitally signed by SONJA JERAM Date: 2022.06.29 07:27:10 +02:00

Ivanka Gale, dr. med., spec. hig. in javn. zdravja IVANKA GALE
Digitalno podpisal IVANKA GALE Datum: 2022.06.29 08:11:49 +02:00

Maša Ceglar, mag. san. inž. MAŠA CEGLAR
Digitalno podpisal MAŠA CEGLAR Datum: 2022.06.29 07:51:47 +02:00

Predstojnica
Nina Pirnat, dr. med.
spec. epid. in javnega zdravja

V vednost:

- naslov
- arhiv, tu

NINA PIRNAT
Digitalno podpisal NINA PIRNAT Datum: 2022.06.29 08:19:55 +02:00

⁵ Uredba o nacionalnem radonskem programu (Uradni list RS, št. 18/18, 86/18 in 152/20)

⁶ Uprava RS za varstvo pred sevanji in Zavod za gradbeništvo Slovenije. Smernice za gradnjo radonsko varnih novih stavb novogradenj. 2017. Dostopno na: <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSVS/Smernice-Radon/Radon-Smernice-za-novogradnje.pdf>

